

ชื่อเรื่องวิจัย : รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก

ผู้วิจัย : นางจารุวรรณ บุญโต

หน่วยงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชันบุรี นครนายก

ปีที่วิจัย : ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมาย ๓ ประการคือ เพื่อศึกษาสภาพและองค์ประกอบของคุณลักษณะผู้เรียน เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน รวมทั้งเพื่อประเมินประสิทธิภาพและยืนยันรูปแบบของการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชันบุรี นครนายก ที่พัฒนาขึ้น สำหรับการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น ๓ ระยะ ประกอบด้วย **ระยะที่ ๑** ขั้นรวบรวมปัญหา (Problem Formulation) เป็นการศึกษาสภาพและองค์ประกอบ สำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์การจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ **ระยะที่ ๒** ขั้นพัฒนารูปแบบ (Model Construction) และจัดทำรายละเอียดของคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง จำนวน ๓ รอบ เครื่องมือที่ใช้รอบที่ ๑ เป็นแบบสอบถามปลายปิด แบบเห็นด้วยไม่เห็นด้วย วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยความถี่ (f) เครื่องมือที่ใช้รอบที่ ๒ และรอบที่ ๓ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยการคำนวณหาค่ามัธยฐาน (Mdn) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การตัดสินขั้นทามติและ **ระยะที่ ๓** ขั้นทดสอบรูปแบบ (Testing the Model) เป็นการตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องและเป็นไปได้ของรูปแบบการพัฒนา โดยการสำรวจความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า ๕ ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติคือ ค่าเฉลี่ย (Arithmetic) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพและยืนยันรูปแบบโดยประชุมสัมมนากลุ่มอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

สรุปผลการวิจัย

๑. รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชันบุรี นครนายก ด้วยรูปแบบ DPS (DPS Model) ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ระบบและกลไกของรูปแบบ วิธีการดำเนินงานของรูปแบบ แนวทางการประเมินผลรูปแบบ และเงื่อนไขของรูปแบบ

๒. การตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาในหลวงรัชกาลที่ ๑๐ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชันบุรี นครนายก ที่สร้างและพัฒนาขึ้นสรุปได้ ดังนี้

๒.๑ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่ ๒ องค์ประกอบของรูปแบบ มีความเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือส่วนที่ ๑ ส่วนนำ และส่วนที่ ๓ ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบ ตามลำดับ

๒.๒ ด้านความสอดคล้องของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยส่วนที่ ๒ องค์ประกอบของรูปแบบ มีความสอดคล้องมากที่สุดรองลงมาคือส่วนที่ ๓ ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบ และ ส่วนที่ ๑ ส่วนนำตามลำดับ

๒.๓ ด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยส่วนที่ ๑ ส่วนนำ มีความเป็นไปได้มากที่สุด รองลงมา คือ ส่วนที่ ๒ องค์ประกอบของรูปแบบ และส่วนที่ ๓ ตัวอย่างแนวทางการพัฒนาตามรูปแบบ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

๑. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานระดับนโยบาย

๑.๑ หน่วยงานระดับนโยบายควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในทุกกระดับ โดยเลือกประเด็นหรือข้อที่สอดคล้องกับสภาพการจัดการศึกษาและบริบทของสถานศึกษาไปพัฒนาและกำหนดกรอบแนวคิด เป้าหมาย การจัดกิจกรรม แนวทางการจัดกิจกรรม ดัชนีชี้วัดการปฏิบัติ รวมทั้งแนวทางในการประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนให้เกิดค่านิยมยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยและเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ ๒๑ ผ่านระบบการจัดการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษานำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นรูปธรรม

๑.๒ หน่วยงานระดับนโยบายควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดทำคู่มือ เอกสารเผยแพร่ความรู้ การจัดอบรมสัมมนา การจัดระบบ และการจัดการความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานในระดับปฏิบัติอื่นสามารถนำไปปฏิบัติ ให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

๑.๓ กระทรวงศึกษาธิการถือเป็นศูนย์กลางที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษา ในระดับเขตพื้นที่ให้เป็นที่ไปตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ และนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการศึกษาจึงควรกำหนดเป็นนโยบายและจุดเน้นยุทธศาสตร์ ของกระทรวงศึกษาธิการในการส่งเสริมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติและสนับสนุน ด้านการศึกษา ของทุกสังกัดในการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างพื้นฐานชีวิตให้แก่ผู้เรียน โดยจัดการเรียนการสอนอย่างหลากหลายรูปแบบตามอัตลักษณ์ และความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมชุมชน

๒. ข้อเสนอแนะสำหรับนำไปปฏิบัติ

๒.๑ การนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นหน่วยงานในระดับปฏิบัติที่มีความสำคัญที่สุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้จะมีการศึกษาทำความเข้าใจ รูปแบบการพัฒนาให้ชัดเจนเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง มีการนำรูปแบบไปใช้อย่างสมบูรณ์ตลอดกระบวนการ และบูรณาการให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน มีระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการนำรูปแบบไปใช้อย่าง ต่อเนื่อง มีการประเมินและปรับปรุงรูปแบบให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งมีการเผยแพร่ความสำเร็จในการนำรูปแบบไป ใช้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่น

๒.๒ ควรนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและประสบการณ์ในการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา ไปสู่การปฏิบัติและเป็นรูปแบบที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน เป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ทางด้านการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ ควรนำรูปแบบการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางน้อมนำพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา และเสนอเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน และนโยบายที่เน้นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่ดีเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์มีจิตบริการ มีอาชีพ โดยใช้การจัดกิจกรรมเป็นฐาน (Active-based Learning) ส่งผลให้การศึกษาของไทยมีคุณภาพ และมีมาตรฐานที่สามารถเสริมสร้างและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดค่านิยมยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทยอย่างมีคุณค่า

๒.๔ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ และผู้ที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและให้ความสำคัญในการเสริมสร้าง คุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษา มีการนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน โดยถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญของบุคลากรทุกคน มิใช่เป็นความรับผิดชอบของบุคคลใดโดยเฉพาะ รวมทั้งมีกระบวนการ ควบคุม กำกับ ติดตามอย่างเหมาะสม เพื่อให้การสร้างเยาวชนเป็นคนดีและ พัฒนาให้เป็นคนเก่ง สู่อการปฏิบัติ ตามรอยพระยุคลบาทเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

๓. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

๓.๑ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมหรือปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการนำรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในประเทศไทยไปใช้โดยวิธีอภิมาน (Meta Analysis) อันเป็นการมองภาพรวมระดับมหัพภาค

๓.๒ ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ผ่านระบบการจัดการศึกษาในเชิงลึก โดยวิธีการสำรวจรูปแบบและกระบวนการจัดการเชิงระบบ เพื่อนำข้อมูล และข้อค้นพบที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการวางแผน กระบวนการพัฒนา และการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์ที่สำคัญ รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงและนำไปใช้เป็นต้นแบบ (Best Practice) การจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

๓.๓ ควรมีการวิจัยเชิงประเมิณด้านการเสริมสร้างคุณลักษณะผู้เรียนตามพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาอย่างรอบด้านตามแนวทางวิธีเชิงธรรมชาติ (Naturalistic Approach) ที่เน้นการตัดสินใจคุณค่า เพื่อให้ได้ผลการศึกษาในมิติที่แตกต่างจากวิธีเชิงระบบ (Systematic Approach) และสามารถประเมินในเวลาเดียวกันได้ ทุกขั้นตอน เป็นการประเมินเชิงตัดสินใจที่เน้นความสำคัญของการเชื่อมโยงการวิจัยเชิงประเมิณผล กับการตัดสินใจต่อการจัดโครงสร้างพื้นฐานในลักษณะเอื้อประโยชน์ต่อการตัดสินใจเป็นสำคัญ